

JURISPRUDÈNCIA DEL TRIBUNAL CONSTITUCIONAL

Segon semestre de 2012

Eva Pons Parera*

Agustí Pou Pujolràs**

En el segon semestre de l'any 2012 localitzem dues resolucions constitucionals que incideixen sobre el règim lingüístic. Tant la Sentència de 20 de setembre com la de 29 novembre es pronuncien sobre la impugnació de les institucions catalanes contra diversos preceptes de la Llei orgànica 19/2003, de 23 de desembre, de modificació de la Llei orgànica 6/1985, d'1 de juliol, del poder judicial. La primera resol el recurs d'inconstitucionalitat presentat pel Parlament de Catalunya i la segona, el que va presentar el lletrat de la Generalitat de Catalunya. Entre els diversos preceptes objecte de recurs, n'hi ha uns quants de dedicats a la valoració dels coneixements de la llengua oficial pròpia de la comunitat en la provisió de places judicials que va introduir la Llei orgànica esmentada. Les al·legacions de les institucions catalanes són rebutjades pel Tribunal.

[Sentència del Tribunal Constitucional 163/2012, de 20 de setembre. Recurs d'inconstitucionalitat. Ple. Ponent: Manuel Aragón Reyes. BOE núm. 250, de 17 d'octubre de 2012](#)

[Sentència del Tribunal Constitucional 224/2012, de 29 de novembre. Recurs d'inconstitucionalitat. Ple. Ponent: Fernando Valdés Dal-Ré. BOE núm. 313, de 29 de desembre de 2012](#)

Tot i que totes dues sentències es refereixen a la Llei orgànica 19/2003, de 23 de desembre, de modificació de la Llei orgànica 6/1985, d'1 de juliol, del poder judicial, i són instades per les institucions catalanes, les impugnacions són força diferents, si bé amb una base comuna de conflicte de competències. Mentre que en el primer cas el qüestionament de la reforma se centra en l'establiment de la relació de llocs de treball dels cossos auxiliars de l'Administració de justícia, en el segon s'impugna principalment la valoració del dret propi, mentre que la qüestió lingüística hi és més tangencial. Per això les analitzem per separat.

En el procediment que resol la Sentència 163/2012 el Parlament de Catalunya recorre contra diversos articles de la reforma de la Llei orgànica 6/1985, del poder judicial, que va fer la Llei orgànica 19/2003, de 23 de desembre. Les qüestions suscitées fan referència a la distribució de competències entre Estat i comunitat, com ara la dotació d'oficines judicials, els arxius judicials, els instituts de medicina legal i aspectes concrets del règim jurídic del personal al servei de l'Administració de justícia. Dins d'aquestes impugnacions el lletrat del Parlament també inclou la invasió competencial en la determinació del règim lingüístic en la provisió de places de funcionaris judicials. En concret, considera que la previsió del coneixement de la llengua pròpia

* Eva Pons Parera, professora de dret constitucional de la Universitat de Barcelona.

** Agustí Pou Pujolràs, professor associat de filologia catalana de la Universitat de Barcelona.

Citació recomanada: POU PUJOLRÀS, Agustí; PONS PARERA, Eva «Jurisprudència del Tribunal Constitucional. Segon semestre de 2012», *Revista de Llengua i Dret*, núm. 60, 2013, p 204-206. DOI: [10.2436/20.8030.02.43](https://doi.org/10.2436/20.8030.02.43)

en la relació de llocs de treball ha de correspondre a la comunitat autònoma; és a dir, la cambra catalana considera que la norma orgànica s'ha extralimitat en la determinació dels continguts mínims de la relació de llocs de treball en preveure el perfil lingüístic dels llocs de treball (article 521.3 i 4 de la Llei orgànica del poder judicial) i en establir que les convocatòries, en correspondència amb aquests perfils lingüístics, hauran de preveure la valoració del coneixement de la llengua pròpia (article 530 de la Llei orgànica del poder judicial). Igualment, el lletrat del Parlament també impugna que les RLT estiguin sotmeses a l'aprovació final del Ministeri de Justícia, que només les pot denegar per raons de legalitat (article 522 de la LOPJ).

Doncs bé, en contra del criteri mantingut per la comunitat autònoma catalana, el Tribunal Constitucional avala els preceptes impugnats. Ho fa acollint i reproduint jurisprudència anterior, en concret la Sentència 253/2005, de 10 de novembre (*Revista* núm.45, pàg. 306-312) i la STC 56/1990, de 29 de març (*Revista* núm.16, pàg. 311-313). La Sentència no fa un esforç argumentatiu important més enllà de la remissió a les resolucions esmentades. Les raons que addueix són dues. La primera, la competència que efectivament té l'Estat per establir els requisits en les relacions de llocs de treball de l'Administració de justícia, davant una mena de competència «accessòria» que té la comunitat autònoma, l'exercici de la qual haurà de ser aprovada pel Ministeri de Justícia:

«al Estado le corresponde establecer la regulación de los requisitos que puedan resultar exigibles para la provisión de los puestos de trabajo e, incluso, su baremación. Pero en este marco, salvaguardado por la Ley Orgánica del Poder Judicial, la Comunidad Autónoma puede, atendiendo a las exigencias objetivas derivadas de las funciones a desarrollar, regular los requisitos a que han de ajustarse sus relaciones de puestos de trabajo (las cuales, se recuerda, deberán ser aprobadas definitivamente por el Ministerio de Justicia)»

La segona, el fet que la regulació de la llengua en aquest àmbit sigui una competència concurrent entre Estat i comunitat autònoma permet que el primer estableixi la regulació sobre aquesta qüestió: «debe ser el Estado el que regule el uso de las lenguas dentro de la Administración de Justicia, sin perjuicio de que las Comunidades Autónomas puedan regular el alcance inherente al concepto de cooficialidad»

El joc d'aquest dos arguments fan que la comunitat autònoma pràcticament no tingui cap incidència en la valoració de la llengua i, quan la té, només la pot exercir de manera subordinada a l'Estat. Així, si la comunitat autònoma fa una relació de llocs de treball no pot establir el coneixement del català com a requisit general i el perfil de les places estarà sempre controlat per l'Estat. El marge, doncs, és escàs. El que crida més l'atenció dins d'aquesta argumentació, però, és el motiu adduït per l'alt tribunal. No es tracta d'un millor servei al ciutadà, de la manca de necessitat objectiva, o d'un criteri de proporcionalitat entre els possibles requeriments lingüístics i la funció que ha de desenvolupar cada funcionari, sinó, com tantes vegades hem advertit, la raó és l'homogeneïtat del cos funcional i la mobilitat del personal per tot l'Estat. El TC ho assenyala citant de nou la STC 253/2005:

«la regulación de la Ley Orgánica del Poder Judicial relativa a las relaciones de puestos de trabajo constituye un régimen jurídico a través del cual el Estado garantiza la unidad y homogeneidad de estos cuerpos de funcionarios al servicio de la Administración de Justicia, en concordancia con la doctrina de este Tribunal reproducida en los precedentes fundamentos jurídicos, asegurando así la movilidad de aquéllos en todo el territorio nacional».

Tot i que la sentència resol sobretot un conflicte relatiu a les competències sobre la llengua a una part de la funció pública judicial, en el raonament sura una concepció uniformista d'aquesta funció pública, més uniformista de la que es pot desprendre de la mateixa Constitució i que alhora es percep de manera positiva com una “garantia” d'unitat i homogeneïtat.

Pel que fa a la segona resolució, la Sentència 224/2012, la Generalitat impugnava dins del mateix bloc diversos preceptes introduïts per la Llei orgànica 19/2003 a la Llei orgànica del poder judicial, la majoria referits al dret propi i només algun a la valoració de la llengua. Com a primera qüestió, el Tribunal comença reiterant la doctrina sobre la competència concurrent en matèria de llengua a l'Administració de justícia,

delimitació del Tribunal que permet reconèixer una competència a la Generalitat, però amb una realització pràctica molt reduïda:

«En relación con el conocimiento de la lengua, como recuerda la STC 163/2012, este Tribunal ya afirmó en la STC 235/2005, F. 10, que «en nuestra STC 56/1990, de 29 de marzo, F. 40, declaramos que tanto Estado como Comunidades Autónomas pueden incidir en la regulación de las lenguas de acuerdo al reparto general de competencias, pues es ésta una materia de competencia concurrente, de manera que debe ser el Estado el que regule el uso de las lenguas dentro de la Administración de Justicia, sin perjuicio de que las Comunidades Autónomas puedan regular el alcance inherente al concepto de cooficialidad». También hemos establecido que «la concreción y efectividad del principio contenido en el apartado 1 del artículo 102 EAC (“Los Magistrados, Jueces y Fiscales que ocupen una plaza en Cataluña deberán acreditar un conocimiento adecuado y suficiente del catalán para hacer efectivos los derechos lingüísticos de los ciudadanos en la forma y con el alcance que determine la Ley”), principio inherente a la cooficialidad lingüística, corresponden inexcusablemente a la legislación del Estado, siendo también consecuencia inherente de la cooficialidad el deber de acreditación del conocimiento de las dos lenguas oficiales que predica el artículo 102.4 EAC respecto del personal al servicio de la Administración de Justicia y de la Fiscalía en Cataluña» (STC 31/2010 , F. 21).»

Tot i que es parla de “competència concurrent”, tal com advertíem en la primera resolució ressenyada, el resultat final és que les potestats de la Generalitat queden totalment subordinades a les de l'Estat i el deure d'acreditació del coneixement del català, que el Tribunal dedueix de la mateixa cooficialitat, queda reduït a l'al·legació d'un mèrit determinat totalment per la normativa estatal.

Més enllà de la qüestió competencial, el recurs de l'advocat de la Generalitat se centra en l'absència de valoració de la llengua en les convocatòries de concursos de mèrits per a l'accés a la carrera judicial per a juristes de reconeguda competència i amb més de deu anys d'exercici (article 313.2 de la Llei orgànica del poder judicial). El Tribunal reitera aquí la doctrina segons la qual només es pot valorar la llengua en la provisió d'una plaça, però no en l'ingrés al cos judicial o funcional (vegeu en aquest sentit la Sentència del Tribunal Suprem de 25 de maig de 2011, *Revista de Llengua i Dret* núm. 57, pàg. 318-319). En efecte, ja la Sentència 56/1990 de, 29 de març, FJ 46, indicava que «la Carrera Judicial, así como los Cuerpos en que se integran los distintos funcionarios al servicio de la Administración de Justicia, son cuerpos únicos y de ámbito nacional. En consecuencia, cuando los preceptos estatutarios prevén que el mérito discutido se tendrá en cuenta en “concursos, oposiciones y nombramientos” ha de entenderse que se refieren al acceso a plazas en los territorios autonómicos una vez producido el ingreso en la correspondiente Carrera o Cuerpos ».

Ara bé, posteriorment, la Llei orgànica 1/2009, de 3 de novembre, va afegir un paràgraf 6 a l'article 311 (que preveu les convocatòries de places judicials, també les dels juristes de competència reconeguda) en què estableix que en les comunitats autònomes amb més d'una llengua oficial o amb dret civil propi s'han d'aplicar, per proveir aquestes places, les previsions que conté la mateixa Llei orgànica del poder judicial. I un precepte semblant es recull a l'article 157 del Reglament de la carrera judicial de 2011. El resultat d'aquesta norma hauria de ser que per proveir en concret les places convocades per a juristes de reconeguda competència també calgués computar el mèrit per coneixement de la llengua pròpia. Per això, malgrat que les convocatòries d'aquests concursos no preveuen la valoració de la llengua (per exemple, la convocada per Acord de 25 de gener de 2013), el mèrit ha de ser tingut en compte en l'adjudicació final de les places, un cop els aspirants han superat el curs teoricopràctic de l'Escola Judicial. De tota manera, cal dir, com ja s'ha dit en altres ocasions, que ni saber la llengua constitueix un mèrit preferent, tal com disposa literalment la norma, ni la valoració com a mèrit és una garantia per a l'oficialitat del català i per als drets lingüístics en aquest àmbit.

En conclusió, ambdues sentències posen en evidència, primer, la minsa competència reconeguda a la comunitat autònoma per determinar el règim lingüístic a la justícia i, segon, la consideració del coneixement de la llengua com un mèrit que beneficia qui el té, però que no és ni necessari ni actua amb força per fer efectiva l'oficialitat de la llengua oficial pròpia a l'àmbit judicial.